

ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียน
รัตภูมิวิทยา จังหวัดสงขลา

The Democratic Citizenship of High School Students Rattaphum Wittaya
School, Songkhla Province

หมัดฟาซี รูบามา^{1*}, จิตกรี บุญโชติ¹, นพวัลภ์ มงคงศรี¹, คัมภีร์ ทองพูน², สุกรี บุญเทพ³,
พัทธธีรา สุวรรณวงศ์², คารม บัวผัน², ไกรสร วงศ์พรัตน์¹ และอับดุลเราะมัน มอลอ³
Madpouzee Rubama^{1*}, Jitkree boonchot¹, Noppawan Mongkolsri¹,
Kumpee Tongpoon², Sukree boonthep³, Patthera Suwannawong², Karom Buaphun²,
Kraisorn wongprad¹ and abdulrohman molo³

¹ อาจารย์, สาขาวิชาการบริหารจัดการท้องถิ่น, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

¹ Lecturer, Department of Local Governance, Faculty of Political Science, Hatyai University.

² อาจารย์, สาขาวิชาการเมืองการปกครอง, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

² Lecturer, Department of Politics and Government, Faculty of Political Science, Hatyai University.

³ อาจารย์, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

³ Lecturer, Department of Public Administration, Faculty of Political Science, Hatyai University.

*Corresponding author, E-mail: Madpouzee@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อวัดระดับความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย
ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนรัตภูมิวิทยา จังหวัดสงขลา 2) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง
ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนรัตภูมิวิทยา
จังหวัดสงขลา จำแนกตามลักษณะประชากร โดยใช้แบบวัดความเป็นพลเมืองเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลจาก
นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนรัตภูมิวิทยา จังหวัดสงขลา ที่เข้าร่วมโครงการพลเมืองไทยในยุค
4.0 จำนวน 276 คน ผลการศึกษา พบว่า

1) นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนรัตภูมิวิทยา จังหวัดสงขลา มีระดับความคิดเห็นต่อ
ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.15 และเมื่อ
พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีระดับความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก
ทุกด้าน ได้แก่ 1. ด้านการให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรมสูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 รองลงมาในลำดับ
ที่ 2. ด้านให้ความสำคัญกับการเป็นพลเมืองที่ดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23, 3. ด้านการให้ความสำคัญกับ
ชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 และ 4. ด้านการให้ความสำคัญกับอภิสภาพ ความก้าวหน้า และทันสมัย

มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 ตามลำดับ

2) ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนรัตภูมิวิทยา จังหวัดสงขลา จำแนกตามลักษณะประชากร พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่กลุ่มตัวอย่าง ที่มีอายุ และระดับชั้นมัธยมศึกษาแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: พลเมืองไทยตามระบอบประชาธิปไตย 4.0, โรงเรียนรัตภูมิวิทยา

Abstract

This research aims to 1) to measure the democratic citizenship of high school students. Rattaphum Wittaya School, Songkhla Province 2) to compare the democratic citizenship among high school students. Rattaphum Wittaya School, Songkhla Province, classified by population characteristics The citizenship test was used as a tool to collect data from high school students. Rattaphum Wittaya School, Songkhla Province, participating in the Thai Citizenship Project in the Era 4.0, total 276 people. The study found that:

1) High school students Rattaphum Wittaya School, Songkhla Province, had a level of opinion on democratic citizenship. Overall, it was at the high level with an average of 4.15 and when considered each aspect, it was found that the students had democratic citizenship levels. Is at a high level in all aspects, including 1. The focus on the way of culture is the highest. The average was 4.28, followed by No. 2. The focus on importance of good citizenship. The average value was 4.23, 3. The focus on their community. The average value was 4.11 and 4. The focus on importance of freedom, progress and modernization had an average of 3.98, respectively.

2) The democratic citizenship of high school students Rattaphum Wittaya School, Songkhla Province, classified by population characteristics, found that the sample With different genders Have a level of opinion on democratic citizenship Overall and each aspect was no different. The study was statistically significant at the .05 level, but the samples at the age and secondary school level were different. Have a level of opinion on democratic citizenship Overall and side were statistically significant difference at the .05 level.

Keywords: Thai Democratic Citizen 4.0, Rattaphum Wittaya School

บทนำ

ประชาธิปไตย (Democracy) เป็นระบอบการปกครองรูปแบบหนึ่ง ที่ให้ความสำคัญกับประชาชน ในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย เน้นการเข้ามามีส่วนร่วมหรือเสียงของประชาชน โดยใช้อำนาจอธิปไตยผ่านทางองค์กรทางการเมืองต่างๆ ที่มนุษย์ได้ตกลงกันด้วยความสมัครใจ ทำสัญญากันเพื่อก่อตั้งรัฐ ให้ทำหน้าที่รักษาสีทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ โดยยึดหลักในการปกครองด้วยความเสมอภาค เสรีภาพและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยถือว่าทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน เพราะอำนาจอธิปไตยที่แท้จริง(การบริหารอำนาจอธิปไตย)นั้นมาจากเสียงข้างมากของปวงชนที่เป็นพลเมืองประเทศ ผู้ซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย คุณค่าของระบอบประชาธิปไตยที่มีต่อบุคคล โดยระบอบนี้มองว่าบุคคลมีสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน โดยการที่คนจะมีเสรีภาพได้อย่างแท้จริง ก็จะต้องไม่ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้อื่น เพราะประชาธิปไตยเป็นรูปแบบของการปกครองที่ยึดถือว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน และประชาชนเป็นผู้ปกครองตนเอง ดังวาทะของอดีตประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา อับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) ที่กล่าวไว้ว่า “ประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน” (กนกวรรณ พุ่มอยู่, 2560) การที่ประชาชนจะปกครองตนเองได้จะต้องมีเสรีภาพอย่างแท้จริง สังคมใดที่ประกอบไปด้วยบุคคลที่มีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย จึงจะได้ชื่อว่าเป็นสังคมที่มีคุณค่า และเป็นสังคมที่น่าอยู่อาศัย

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะไร้เสถียรภาพ หากบุคคลหรือสมาชิกที่เป็นพลเมืองของสังคมขาดแบบแผนของความเชื่อ ทศนคติและค่านิยมที่เป็นประชาธิปไตย สอดคล้องกับบทความเรื่องการวัดความเป็นพลเมือง (Measuring Citizenship) ของถวิลวดี บุรีกุล และรัชชดี แสงมเหหมัต (2555) ที่นำเสนอไว้ว่าความเป็นพลเมือง (Citizenship) เป็นคำที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้ไม่ใช่เพียงแต่มีรัฐธรรมนูญแต่ประชาชนจะต้องเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยด้วยการดำเนินวิถีชีวิตของคนในสังคมที่เอื้อต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อาจประกอบด้วย 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านวิถีวัฒนธรรมในการใช้ชีวิตของคนในชุมชน ด้านการให้ความสำคัญกับชุมชนของตน และด้านการให้ความสำคัญกับอธิปไตย ความก้าวหน้าและทันสมัยของคนในชุมชน ด้วยปัจจุบันสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากสังคมชนบทเปลี่ยนผ่านเป็นสังคมเมือง เปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมไปเป็นสังคมอุตสาหกรรม เข้าสู่ยุคแห่งเทคโนโลยีไอที ที่ให้ความสำคัญกับความทันสมัยของคนในชุมชน เพราะการขยายตัวของเมืองเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้บรรทัดฐานของสังคมเปลี่ยนไป พฤติกรรมของคนไร้ระเบียบวินัยขาดจิตสำนึกมากขึ้นก่อให้เกิดปัญหาตามมามากมาย การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change) รวมทั้งความไม่เป็นระเบียบของคนในสังคม เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิ่งที่น่าวิตกกังวล คือปัญหาความเสื่อมถอยในด้านคุณธรรมจริยธรรมของคนในประเทศ ทั้งในระดับนักการเมือง ข้าราชการ หรือคนในแวดวงอาชีพอื่น ๆ ภาพที่เห็นชัดเจนและเป็นข่าวอยู่ทุกวันนี้คือ การทุจริตคอร์รัปชัน การก่ออาชญากรรม การเสพ และค้ายาเสพติด และยังแพร่ระบาดไปยังกลุ่มเยาวชน นักเรียน นักศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมจนถึงอุดมศึกษา

(สมเดช นามเกตุ, 2561) ที่อาจมีผลต่อการพัฒนาประเทศ เพราะในปัจจุบันเป็นยุคแห่งการแข่งขันกันเพื่อ การขับเคลื่อนเข้าสู่สังคมแห่งประสิทธิภาพ ประชาชนในสังคมจึงจำเป็นที่จะต้องเป็นบุคคลที่มี ประสิทธิภาพด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ประชาชนจะเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมได้ จะต้องคำนึงถึงสถานภาพ บทบาท สิทธิ และหน้าที่ในการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีสอดคล้องกับวาทะที่เกี่ยวกับประชาธิปไตยของ ท่านพุทธทาสภิกขุ (พระธรรมโกศาจารย์) วาทะหนึ่งว่า “ประชาธิปไตยผลประโยชน์ของประชาชนเป็น ใหญ่ มิใช่ประชาชนเป็นใหญ่ ประชาชนเป็นใหญ่ถ้าประชาชนเลว ประเทศก็ฉิบหาย” ดังนั้นการที่บุคคลจะ เป็นพลเมืองที่ดีของสังคมได้นั้น จึงต้องตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ ต้องปฏิบัติและมุ่งมั่นเพื่อให้บรรลุ เป้าหมายด้วยความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับหลักธรรม วัฒนธรรมประเพณี และรัฐธรรมนูญที่ กำหนดไว้ รวมทั้งบทบาททางสังคมที่ตนดำรงอยู่ ด้วยการเป็นพลเมืองดีที่เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่นประชาชนจึงมีความสำคัญอย่างมากในระบอบประชาธิปไตย

สังคมประชาธิปไตยที่ดีไม่อาจเกิดขึ้นได้ หากประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจรวมไปถึงการขาด ซึ่งความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่และความสำคัญของการเป็นพลเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอย่าง แท้จริง ด้วยเหตุผลที่กล่าวมานี้คณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของนักเรียนนักศึกษาที่เป็นพลเมือง ของประเทศว่า นักเรียนนักศึกษาทุกคนมีส่วนในการช่วยให้ประเทศเกิดการขับเคลื่อนและพัฒนาไปได้ คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนรัตนภูมิวิทยา จังหวัดสงขลา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความเป็นพลเมืองของเยาวชนในจังหวัด สงขลาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวัดระดับความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนรัตนภูมิวิทยา จังหวัดสงขลา
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนรัตนภูมิวิทยา จังหวัดสงขลาตามลักษณะประชากร

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การวิจัยในครั้งนี้ ศึกษากรอบแนวความคิด ทฤษฎี จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมือง ตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชน โดยมีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ถวิลวดี บุรีกุล (2555) ศึกษาความเป็นพลเมืองในประเทศไทย (Citizenship in Thailand) ผลการวิจัย พบว่าคุณสมบัติการเป็น "พลเมือง" ที่คนไทยให้ความสำคัญสูงสุด 5 อันดับแรก คือ การทำงาน แบบสุจริต การภูมิใจในความเป็นคนไทย การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเต็มใจเสียภาษี และการปฏิบัติตาม กฎหมาย และพบว่าคนไทยคิดว่าตนเองมีคุณสมบัติของการเป็นพลเมือง 5 อันดับแรก คือ การภูมิใจใน ความเป็นคนไทย การทำงานแบบสุจริต การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเต็มใจเสียภาษี และการปฏิบัติตาม

กฎหมาย นอกจากนั้นยังพบ "ความเป็นพลเมือง" ที่แตกต่างกันระหว่าง "สิ่งที่พึงประสงค์" กับ "ความมีอยู่จริง" คือ การสามารถวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้ และมีความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ความเป็นพลเมืองที่พึงประสงค์ (ความคาดหวัง) ของคนไทย สามารถจัดกลุ่มจำแนกตามระดับความสำคัญของคุณสมบัติความเป็นพลเมืองได้ 2 กลุ่ม คือ

1. ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม ได้แก่ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเคารพผู้อาวุโส การเสียสละเวลาทำงานเพื่อส่วนรวม การปฏิบัติตามกฎหมาย การปฏิบัติตามหลักศาสนา มีความภูมิใจในความเป็นคนไทย เต็มที่จะเสียภาษี และทำงานแบบสุจริต

2. ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับความมีอิสรภาพและความก้าวหน้าทันสมัย ได้แก่ การสามารถเปรียบเทียบนโยบายของพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ มีความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง สามารถวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้ สามารถคุยเรื่องการเมืองนานาชาติ เป็นสมาชิกกลุ่ม/สมาคม/สหภาพ/ชมรม ติดตามการทำงานของนักการเมืองและข้าราชการ การบริจาคโลหิต/เงิน/สิ่งของ/แรงงาน และการรักษาสิ่งแวดล้อมโดยใช้ระบบรีไซเคิล

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของทั้ง 2 ประเด็นผ่านถิ่นที่อยู่ในรายการ พบว่า กลุ่มประชาชนที่ให้คะแนนความสำคัญของคุณสมบัติความเป็นพลเมืองที่พึงประสงค์ด้านวิถีวัฒนธรรมมากที่สุด คือ "คนอีสาน" หรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขณะที่กลุ่มประชาชนที่ให้คะแนนความสำคัญของคุณสมบัติความเป็นพลเมืองที่พึงประสงค์ในด้านความก้าวหน้ามากที่สุด คือ "คนอีสาน" เช่นกัน รองลงมาคือภาคกลาง

ส่วนเรื่องการให้ความสำคัญกับชุมชน แสดงให้เห็นว่าความเป็นคนไทยนั้นมีความรักในชุมชนของตนเองสูง เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของทั้ง 3 กลุ่มผ่านถิ่นที่อยู่ในรายการ พบว่า กลุ่มประชาชนที่คิดว่าตนเองมีคุณสมบัติความเป็นพลเมืองในด้านวิถีวัฒนธรรมมากที่สุด คือ คนอีสาน รองลงมาคือคนภาคกลาง ส่วนกลุ่มประชาชนที่คิดว่าตนเองมีความเป็นพลเมืองในด้านชุมชนมากที่สุด คือ คนภาคกลาง และกลุ่มที่คิดว่าตนเองมีคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองด้านความมีอิสรภาพและความก้าวหน้ามากที่สุด คือ คนภาคกลาง รองลงมาคือคนกรุงเทพฯ นอกจากนี้ผลวิจัยยังพบความแตกต่างของประเภทความเป็นพลเมืองในแต่ละภาค คือ ภาคเหนือ ให้ความสำคัญกับชุมชนของตนเองสูง ภาคอีสาน ให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรมสูง ส่วนภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพฯ ให้ความสำคัญกับอิสรภาพ ความก้าวหน้าทันสมัย โดยภาคกลางยังให้ความสำคัญเรื่องชุมชนของตนด้วย

พรพรรณ วีระปรียากร (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างคุณธรรมของความเป็นพลเมืองในชุมชนไทย พบว่า การสร้างคุณธรรมของความเป็นพลเมืองในชุมชนไทยถูกสร้างขึ้นได้ในชุมชนที่ดิงาม ประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 4 ประการ คือ 1. อุดมการณ์ของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 3 มิติ คือ การศึกษาคือชีวิต การมีเสรีภาพอยู่บนพื้นฐานความรับผิดชอบ คือ ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น สิ่งแวดล้อมที่เป็นกัลยาณมิตร 2. บริบททางกายภาพและสังคมที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ 6 มิติ คือ การอยู่ร่วมกับธรรมชาติ การพึ่งตนเอง การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นชุมชนที่ดิงาม การเรียนรู้ที่ไม่แปลกแยกจากวิถีการดำเนินชีวิต การมีเครือข่ายความสัมพันธ์กับภายนอกทั้งที่เป็นบุคคลองค์กรหรือหน่วยงาน

ต่าง ๆ การมีบรรยากาศประชาธิปไตย 3. โครงสร้างทางสังคมที่มีลักษณะเป็นแนวราบมากกว่าแนวตั้ง ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเคารพในสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของกันและกัน และความเป็นกัลยาณมิตร 4. ทิศทางสังคม ประกอบด้วย ช่องทางหรือเครือข่ายการสื่อสาร คือ การสื่อสารสองทางแบบทางตรงที่เห็นหน้าเห็นตากันด้วยการสนทนา ปรัชญาหรือ ประชุมร่วมกัน ความไว้วางใจกัน และเชื่อถือกันและควมมีอุดมการณ์ที่เหมือนกัน บรรทัดฐานทางสังคมเกิดจากความไว้นื้อเชื่อใจกัน และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

ปลินธร เพ็ชรฤทธิ์ (2550 : 113-118) ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีให้แก่แก่นักเรียนมัธยมศึกษาของครูสังคมศึกษา โดยมีจุดประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามการรับรู้ของครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน 2. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามการรับรู้ของครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ครูสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดสงขลา จำนวน 291 คน โดยแบ่งครูเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์สอนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี และกลุ่มครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์สอนมากกว่า 30 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามจำนวน 1 ชุด ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี การจัดเนื้อหาในหลักสูตร ครูสังคมศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม เน้นการใช้เฉพาะเนื้อหาในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมในการสอน และการจัดหน่วยบูรณาการเนื้อหาความเป็นพลเมืองดีกับสาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน ครูสังคมศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในด้านทักษะพื้นฐานน้อยกว่าด้านอื่น ๆ การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ครูสังคมศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม เน้นการใช้ข่าวและบทความที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในบทเรียน และแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนมาเป็นสื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ครูสังคมศึกษาทั้ง 2 กลุ่มเน้นการวัดและการประเมินผลควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใช้วิธีการประเมินจากการทดสอบและการสังเกตพฤติกรรมการทำงานใช้แบบทดสอบแบบฝึกหัด และแบบสังเกตเป็นเครื่องมือ และประเมินผลโดยครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินเพียงผู้เดียว 2. ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ด้านนักเรียน ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี เห็นว่าทักษะการเรียนเป็นปัญหาค่อนข้างมาก ส่วนครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 30 ปี เห็นว่าเป็นปัญหาค่อนข้างน้อยและครูสังคมศึกษาทั้ง 2 กลุ่มเห็นว่าปัญหาการร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนของนักเรียนเป็นปัญหาค่อนข้างน้อย ด้านครู ครูสังคมศึกษาทั้ง 2 กลุ่มเห็นว่าปัญหาความรู้ในการจัดเนื้อหา ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาการใช้สื่อและ

แหล่งการเรียนรู้ ปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นปัญหาค่อนข้างน้อย

เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ (2551 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ สำหรับเยาวชนไทย: กรณีศึกษากลุ่มและเครือข่ายเยาวชนที่ทำงานด้านจิตสำนึกสาธารณะ การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. วิเคราะห์กระบวนการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ สำหรับเยาวชนของกลุ่มและเครือข่ายเยาวชน 2. ศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนที่เข้าร่วม กิจกรรมของกลุ่มและเครือข่ายเยาวชน และ 3. เพื่อนำเสนอแนวทางในจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนา จิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนไทย โดยมีกลุ่มนวัตกรรมเยาวชน เพื่อส่งคมกลุ่มเยาวชนแบล็กบ็อกซ์และเครือข่ายเยาวชน 14 กลุ่มที่ดำเนินโครงการเยาวชนไทยไม่ทอดทิ้งสังคม กรณีศึกษาพบว่า มีกระบวนการจัดกิจกรรมที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันคือการจัดกิจกรรมเพื่อสังคม การอาสา การช่วยเหลือด้านการเงินเพื่อการดำเนินงาน การให้คำปรึกษาและการจัดการความรู้ กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้สอดคล้องและเป็นไปตามกระบวนการบริหารคุณภาพวงจรเดมมิง เยาวชนกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมของกรณีศึกษาทุกคนมีคุณลักษณะของการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมอันเนื่องมาจากการไม่เห็นแก่ตัวและการเสียสละเพื่อสังคม อันเป็นองค์ประกอบของการมีจิตสำนึกสาธารณะ แนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะด้วยแนวทางปฏิรูประบบการศึกษา พัฒนาคุณภาพสื่อ ร่วมมือกันทำงาน และดำเนินการอย่างต่อเนื่องการจัดกิจกรรมที่เยาวชนเป็นผู้นำกิจกรรม กิจกรรมที่เยาวชนเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมและกิจกรรมที่สามารถทำได้ในชีวิตประจำวัน

ลัดดาวรรณ สุขใหญ่ (2551) พบว่า ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ นั้นมีความแตกต่างกันไปตามที่อยู่อาศัย จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง และเขตอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า ค่าเฉลี่ยระดับความเป็นพลเมืองของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่มากกว่าค่าเฉลี่ยของระดับความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชนที่อาศัยในเขตอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ประภัสสร ไพบูลย์ฐิติพรชัย (2553) ศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนโรงเรียนพณิชการแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี พบว่า นักเรียนระดับชั้นปวช.ปีที่ 1-3 มีความเป็นพลเมืองดีในระดับสูง ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน อันได้แก่ เพศ สาขาวิชา และผลการเรียนที่แตกต่างกัน มีความเป็นพลเมืองดีที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ ปัจจัยสนับสนุนด้านความเชื่อมั่นในตนเองและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียน

เชมณัฐ หล่อศรีสุภชัย (2556 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของนักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของนักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยใน 5 ด้าน ได้แก่ จิตแห่งความชำนาญการ จิตแห่งการสังเคราะห์ จิตแห่งการสร้างสรรค์ จิตแห่งความเคารพและจิตแห่งคุณธรรม วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน ตอนที่ 2 สร้างหลักสูตรฝึกอบรมจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน วิพากษ์ด้วยการจัดสนทนากลุ่มและประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมอีกครั้งจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน ตอนที่ 3 ตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 35 คน ซึ่งได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง แล้วฝึกอบรมตามหลักสูตรเป็นเวลา 4 วัน และทดสอบหลังฝึกอบรมด้วยแบบทดสอบจิตสาธารณะและแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างไม่อิสระกัน ตอนที่ 4 ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรหลังตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของนักศึกษามัธยมศึกษา ตอนปลายสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยประกอบด้วย หลักการและเหตุผลของหลักสูตรที่มุ่งเน้นการกล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาจิตสาธารณะของนักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจและเจตคติที่ดี ต่อจิตสาธารณะโครงสร้างของหลักสูตรมุ่งพัฒนาจิตสาธารณะ 5 ด้าน ได้แก่ จิตแห่งความชำนาญการ จิตแห่งการสังเคราะห์ จิตแห่งการสร้างสรรค์ จิตแห่งความเคารพและจิตแห่งคุณธรรมโดยจัดการอบรม 4 วัน รวมตลอดหลักสูตร 24 ชั่วโมง การจัดกิจกรรมฝึกอบรมมุ่งเน้นการบรรยาย การจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ตลอดจนศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อส่งเสริมแรงจูงใจภายใน การวัดประเมินผลการฝึกอบรม มุ่งการวัดผลประเมินผลทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตรมีความสอดคล้องกันอยู่ในระดับมาก 2. การฝึกอบรมด้วยหลักสูตรการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านจิตสาธารณะสามารถทำให้นักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีจิตสาธารณะโดยรวม 5 ด้าน ได้แก่ จิตแห่งความชำนาญการ จิตแห่งการสังเคราะห์ จิตแห่งการสร้างสรรค์ จิตแห่งความเคารพและจิตแห่งคุณธรรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมาก

Cary (1970) วิจัยเรื่อง Education for Citizenship in the U.S.S.R. เป็นการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการฝึกอบรม ความเป็นพลเมืองดีแก่เยาวชน โดยการจัดการสอนในโรงเรียนของรัสเซีย โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา วิธีที่ใช้ในการวิจัยก็คือ การศึกษาวิเคราะห์แบบเรียน วัสดุสิ่งพิมพ์ที่ได้จากหน่วยงานทางการศึกษาของรัสเซียและการใช้การสังเกต ความคิด ความรู้สึกที่เป็นผล มาจากการ

ที่ผู้วิจัยได้เข้าไปอยู่ในรัสเซีย 2 เดือน ประกอบการวิจัยนี้ด้วย ผลการวิจัยพบว่า ในการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของรัสเซีย พลเมืองจะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และจะต้องผูกพันกับรัฐบาลนักเรียนจะมีความคิดไปในทางที่กำหนด กลุ่มเพื่อมีอิทธิพลต่อเด็ก รัฐบาลจึงพยายามอบรมกลุ่มเพื่อให้เป็นไปในทิศทางที่กำหนดไว้

Center for Information and Research on Civic Learning and Engagement (2008) สํารวจข้อมูลเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของพลเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า เพศ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความแตกต่างในการเข้าร่วมกิจกรรมของพลเมือง สรุปได้ดังนี้

1. กิจกรรมความเป็นพลเมืองที่เยาวชนหญิงมีส่วนร่วมมากกว่าชาย คือ การหาเงินบริจาคเพื่อการกุศล การเป็นอาสาสมัครให้แก่กลุ่มที่ไม่ใช่การเมือง การเป็นสมาชิกในกลุ่มทางการเมือง และการมีส่วนร่วมในการเดินหรือวิ่งเพื่อการกุศล
2. กิจกรรมความเป็นพลเมืองที่เยาวชนหญิงมีส่วนร่วมต่ำกว่าชาย คือ การออกเสียงเลือกตั้ง ชักชวนให้ผู้อื่นไปเลือกตั้ง การบริจาคเพื่อการรณรงค์หาเสียงทางการเมือง และการเป็นอาสาสมัครให้แก่กลุ่มทางการเมือง

Gregory and Riley (1999 อ้างถึงใน ปลินธร เพ็ชรฤทธิ์, 2550 : 26) ได้สรุปจากการศึกษาวิจัยเรื่อง Good citizenship and educational provision ที่มีการสอบถามครูในสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี สามารถสรุปเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ได้แก่ 1) คุณลักษณะทางสังคม ตระหนักและเห็นใจในสวัสดิภาพของผู้อื่น มีพฤติกรรม ที่มีคุณธรรม มีความอดทนในความแตกต่างที่เกิดขึ้นในสังคม 2) คุณลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทในการอนุรักษ์/ เชื้อถือนักกฎหมาย ยอมรับในสิทธิอำนาจในทางกฎหมาย ยอมรับในความรับผิดชอบที่รับมอบหมาย มีความรักชาติและ 3) คุณลักษณะด้านความรู้มีความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง นานาชาติมีความรู้ความสามารถในการตั้งคำถามและแสดงความคิดเห็น

Portney, K. E., et al. (2009) พบว่า เยาวชนที่อยู่ในครอบครัวที่บิดามารดามีการศึกษาระดับปริญญาตรีและสนใจทางการเมือง จะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางพลเมืองของเยาวชนหญิงมากกว่าชาย นอกจากนี้ การพูดคุยกับบิดา มารดาเกี่ยวกับการเมือง จะส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของการเลือกตั้งในเยาวชนหญิงมากกว่าชาย แต่จะเพิ่มการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและกิจกรรมที่ไม่หวังกำไรในเยาวชนชายมากกว่าหญิง

Rothwell, N. & Turcotte, M. (2006) พบว่า 1. เยาวชนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไปในพื้นที่ชนบทมีแนวโน้มที่จะเป็นอาสาสมัครมากกว่าเยาวชนในเมือง 2. 4 ใน 5 ของเยาวชนที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีซึ่งอาศัยอยู่ในชนบทที่ใกล้กับเมืองเป็นสมาชิกในองค์กร เช่น พรรคการเมือง กลุ่มวัฒนธรรม และองค์กรทางกีฬาอย่างต่ำคนละ 1 องค์กร และ 3. เยาวชนในชนบทที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองและการประชุมสาธารณะมากกว่าเยาวชนในเมือง

The Australian Temperament Project ศึกษาพัฒนาการของเด็กในรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลียตั้งแต่ปี 1983-2000 (Prior, M., et al., 2000) พบว่า ตัวแปรอิสระสำคัญตัวหนึ่งที่สามารถทำนายความตระหนักด้านการเมืองของความเป็นพลเมืองในวัยรุ่นได้ คือ สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัว กล่าวคือ เป็นสภาพแวดล้อมที่มีความสำคัญที่มีสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครอบครัวที่มีสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจสูงจะประพฤติกรรมเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่วัยรุ่นในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

Shelly (1996 : 1-119) วิจัยเรื่อง Perceptions of the characteristics of good citizenship by secondary public school teachers in the state of Washington ซึ่งเป็นการศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของครูมัธยมศึกษา โรงเรียนเอกชนในรัฐวอชิงตันซึ่งการศึกษานี้ เป็นการสำรวจโดยการวิจัยพื้นฐานความรู้ในการศึกษาความเป็นพลเมืองของครูมัธยมศึกษา และศึกษาว่าครูมีวิธีปฏิบัติอย่างไรกับนักเรียนเพื่อทำให้นักเรียนเป็นพลเมืองดี โดยทำแบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองของครู 391 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษา 20 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนทางรัฐวอชิงตันตะวันออก 9 โรงเรียน และโรงเรียนในรัฐวอชิงตันตะวันตก 11 โรงเรียน เป็นโรงเรียนตัวแทนจาก 14 เมืองในรัฐวอชิงตัน โดยศึกษาตัวแปรจากอายุ ครู เพศ พื้นฐานความเป็นมนุษยชาติ ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ วิชาการสอน และระดับการศึกษา ข้อมูลที่ได้รวบรวมจากแบบสอบถามในการให้ความสำคัญในการเรียน การสอน ซึ่งผู้ปกครองก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนอบรมความเป็นพลเมืองให้กับเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่เชื่อว่า ผู้ใหญ่ไม่สามารถเป็นพลเมืองที่ดีทุกคน การเป็นพลเมืองดีนั้นเพราะกลัว การลงโทษมากกว่าการปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีโดยแท้จริง และพบว่าครูที่มีความรู้ในการสอนคุณธรรมจริยธรรมจะมีความสำคัญต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีให้กับนักเรียน ซึ่งครูส่วนใหญ่ได้แสดงความรู้สึกต่อต้านยาเสพติดสุราซึ่งเป็นผลกระทบต่อการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีให้กับเยาวชน

จากผลการวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยจึงนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และนำมาศึกษาโดยกำหนดเป็นเครื่องมือในการวิจัยเรื่อง ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนรัตภูมิวิทยา จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนรัตภูมิวิทยา อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา ที่เข้าร่วมโครงการพลเมืองไทยในยุค 4.0 จำนวน 276 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสำรวจโดยแบ่งแบบสำรวจเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา จำนวน 3 ข้อ

2. คำถามความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย จำนวน 3 ด้าน คือ ความเป็นพลเมืองกับการให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม 2) ความเป็นพลเมืองกับการให้ความสำคัญกับชุมชนของตน และ 3) ความเป็นพลเมืองกับการให้ความสำคัญกับอภิสภาพ ความก้าวหน้าทันสมัย จากนั้นนำมาสร้างเป็นคำถามแบบประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2555)

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

หลังจากเก็บข้อมูลเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกชุดด้วยตนเองในทันทีที่เก็บคืนมา ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยการประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. สำนวจความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนรัถภูมิวิทยา จังหวัดสงขลา วิเคราะห์โดยคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบตามลักษณะประชากรโดยใช้สถิติ T-test และ F-test

ผลการวิจัย

ผลการสำรวจความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนรัถภูมิวิทยา จังหวัดสงขลา มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจ

การศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 67.0 และเพศชายจำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 33.0 โดยมีอายุระหว่าง 15-20 ปี ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สูงที่สุด จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 38.8 รองลงมาคือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 32.6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 28.6 ตามลำดับ สามารถแสดงได้ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	91	33.0
หญิง	185	67.0

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ		
15	6	2.2
16	98	35.5
17	92	33.3
18	72	26.1
19	7	2.5
20	1	.4
ระดับมัธยมศึกษาปีที่		
ม.4	107	38.8
ม.5	90	32.6
ม.6	79	28.6
รวม	276	100.00

ส่วนที่ 2 ระดับความคิดเห็นความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนรัตภูมิวิทยา จังหวัดสงขลา

กลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนรัตภูมิวิทยา จังหวัดสงขลา มีระดับความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.15 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีระดับความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ 1. ด้านการให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรมสูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 รองลงมาในลำดับที่ 2. ด้านให้ความสำคัญกับการเป็นพลเมืองที่ดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23, 3. ด้านการให้ความสำคัญกับชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 และ 4. ด้านการให้ความสำคัญกับอิสรภาพ ความก้าวหน้า และทันสมัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 ตามลำดับ โดยสามารถแสดงได้ดังตาราง 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนรัตภูมิวิทยา จังหวัดสงขลา (N=276)

ความเป็นพลเมืองของนักเรียน	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1. ด้านให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม	4.28	0.49	มาก
2. ด้านให้ความสำคัญกับชุมชนของตน	4.11	0.55	มาก
3. ด้านให้ความสำคัญกับอิสรภาพความก้าวหน้าทันสมัย	3.98	0.64	มาก
4. ด้านการให้ความสำคัญกับการเป็นพลเมืองที่ดี	4.23	0.52	มาก

ภาพรวม	4.15	0.47	มาก
--------	------	------	-----

จากผลการสำรวจโดยภาพรวมพบว่านักเรียนมีความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม เพื่อให้เห็นรายละเอียดความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนตามลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเพิ่มเติมตามลักษณะข้อมูลประชากรที่แตกต่างกัน จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา โดยสามารถแสดงได้ดังตาราง 3 – 5 ตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถแสดงได้ดังตาราง 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบระดับความเป็นพลเมืองของนักเรียน จำแนกตามเพศ (N=276)

ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย	N	\bar{x}	S.D	t	P-value
ชาย	91	4.16	0.52		
หญิง	185	4.14	0.45		
วิถีวัฒนธรรม		4.28	0.49	1.043	.298
ชาย	91	4.32	0.53		
หญิง	185	4.25	0.47		
ชุมชนของตน		4.10	0.55	-.185	.853
ชาย	91	4.09	0.60		
หญิง	185	4.11	0.53		
อิสรภาพความก้าวหน้าทันสมัย		3.98	0.64	1.439	.151
ชาย	91	4.05	0.65		
หญิง	185	3.93	0.63		
การเป็นพลเมืองที่ดี		4.23	0.52	-1.291	.198
ชาย	91	4.17	0.54		
หญิง	185	4.26	0.50		

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มีอายุแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถแสดงได้ดังตาราง 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามอายุ

ความเป็นพลเมือง		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ภาพรวม	Between Groups	6.716	5	1.343	6.509	.000
	Within Groups	55.718	270	.206		
	Total	62.434	275			
พลเมืองที่ดี	Between Groups	4.557	5	.911	3.509	.004
	Within Groups	70.117	270	.260		
	Total	74.674	275			
วิถีวัฒนธรรม	Between Groups	5.473	5	1.095	4.707	.000
	Within Groups	62.783	270	.233		
	Total	68.256	275			
ชุมชนของตน	Between Groups	9.001	5	1.800	6.428	.000
	Within Groups	75.622	270	.280		
	Total	84.624	275			
อิสรภาพความก้าวหน้า ทันสมัย	Between Groups	10.737	5	2.147	5.577	.000
	Within Groups	103.963	270	.385		
	Total	114.701	275			

3. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยภาพรวม และรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถแสดงได้ดังตาราง 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามระดับชั้นมัธยมศึกษา

ความเป็นพลเมือง		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ภาพรวม	Between Groups	7.716	2	3.858	19.248	.000
	Within Groups	54.718	273	.200		
	Total	62.434	275			
พลเมืองที่ดี	Between Groups	4.756	2	2.378	9.286	.000
	Within Groups	69.917	273	.256		
	Total	74.674	275			

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ความเป็นพลเมือง		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
วิถีวัฒนธรรม	Between Groups	3.544	2	1.772	7.475	.001
	Within Groups	64.712	273	.237		
	Total	68.256	275			
ชุมชนของตน	Between Groups	8.719	2	4.360	15.680	.000
	Within Groups	75.904	273	.278		
	Total	84.624	275			
อิสรภาพความ ก้าวหน้าทันสมัย	Between Groups	17.948	2	8.974	25.322	.000
	Within Groups	96.752	273	.354		
	Total	114.701	275			

4. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า ภาพรวมความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามระดับชั้นมัธยมศึกษา เป็นรายคู่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 คู่ คือ ชั้น ม.4 กับ ม.5 และ ชั้น ม.5 กับ ม.6 เว้นแต่คู่ ชั้น ม.4 กับ ม.6 ที่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี ด้านการให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม และด้านการให้ความสำคัญกับอิสรภาพความก้าวหน้าทันสมัย จำแนกตามระดับชั้นมัธยมศึกษาเป็นรายคู่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 คู่ คือ ชั้น ม.4 กับ ม.5 และ ชั้น ม.5 กับ ม.6 ยกเว้นคู่ ชั้น ม.4 กับ ม.6 ที่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งแตกต่างกับด้านการให้ความสำคัญกับชุมชนของตนที่นักเรียนที่มีระดับชั้นมัธยมศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกคู่ โดยสามารถอธิบายได้ดังตาราง 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ จำแนกตามระดับชั้นมัธยมศึกษา

ความเป็นพลเมืองภาพรวม และรายด้าน	(I) class	(J) class	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
ภาพรวม	ม.4	ม.5	-.39047*	.06403	.000
		ม.6	-.11016	.06641	.254
	ม.5	ม.4	.39047*	.06403	.000
		ม.6	.28032*	.06902	.000
	ม.6	ม.4	.11016	.06641	.254
		ม.5	-.28032*	.06902	.000
พลเมืองที่ดี	ม.4	ม.5	-.30316*	.07238	.000
		ม.6	-.07010	.07507	.647
	ม.5	ม.4	.30316*	.07238	.000
		ม.6	.23306*	.07802	.012
	ม.6	ม.4	.07010	.07507	.647
		ม.5	-.23306*	.07802	.012
วิถีวัฒนธรรม	ม.4	ม.5	-.26822*	.06964	.001
		ม.6	-.10071	.07222	.379
	ม.5	ม.4	.26822*	.06964	.001
		ม.6	.16751	.07506	.085
	ม.6	ม.4	.10071	.07222	.379
		ม.5	-.16751	.07506	.085
ชุมชนของตน	ม.4	ม.5	-.42212*	.07542	.000
		ม.6	-.20566*	.07822	.033
	ม.5	ม.4	.42212*	.07542	.000
		ม.6	.21646*	.08129	.030
	ม.6	ม.4	.20566*	.07822	.033
		ม.5	-.21646*	.08129	.030
อิสรภาพความก้าวหน้าทันสมัย	ม.4	ม.5	-.56839*	.08515	.000
		ม.6	-.06414	.08831	.768
	ม.5	ม.4	.56839*	.08515	.000
		ม.6	.50425*	.09178	.000
	ม.6	ม.4	.06414	.08831	.768
		ม.5	-.50425*	.09178	.000

สรุปและอภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อวัดระดับความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนรัตภูมิวิทยา จังหวัดสงขลา พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนรัตภูมิวิทยา จังหวัดสงขลา มีระดับความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งถือได้ว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนรัตภูมิวิทยา จังหวัดสงขลา ให้ความสำคัญกับการเป็นพลเมืองที่ดี เช่นเดียวกับกับ Faulks, Keith, (2000) ที่ได้กล่าวเน้นย้ำถึงสิทธิความเป็นพลเมืองว่ามีความสำคัญมากกว่าสิ่งอื่นใด เพราะจะทำให้ประชาชนแต่ละคนได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานในฐานะที่เป็นพลเมือง (กฤษฎา แก้วเกลี้ยง, 2559) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนมีระดับความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ 1. ด้านการให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรมสูงสุด อาจเป็นเพราะว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนรัตภูมิวิทยา ได้รับการบ่มเพาะความเป็นพลเมืองกับวิถีวัฒนธรรมของไทยที่ให้ความสำคัญกับการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง มีความภาคภูมิใจในการแสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ รวมถึงให้ความสำคัญกับเพื่อนร่วมห้องชั้นเรียนและมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น อ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้อื่นในทุกโอกาส โดยเฉพาะผู้อาวุโสกว่า และยังปฏิบัติตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด ร่องลงมาในลำดับที่ 2. ด้านให้ความสำคัญกับการเป็นพลเมืองที่ดี, 3. ด้านการให้ความสำคัญกับชุมชน และ 4. ด้านการให้ความสำคัญกับอิสรภาพ ความก้าวหน้า และทันสมัย ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนรัตภูมิวิทยา ได้รับการบ่มเพาะความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม ให้ความสำคัญกับการเป็นพลเมืองที่ดี ให้ความสำคัญกับชุมชน และให้ความสำคัญกับอิสรภาพ ความก้าวหน้า และทันสมัย สอดรับกับประภัสสร ไพบุลย์ฐิติพรชัย (2553) ศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนโรงเรียนพณิชการแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี พบว่า นักเรียนระดับชั้นปวช.ปีที่ 1-3 มีความเป็นพลเมืองดีในระดับสูง และยังสอดคล้องกับงานที่คุณถวิลวดี บุรีกุลและคณะ (2555) ที่พบว่าประชาชนในสังคมไทยทุกภูมิภาคมีความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ด้านวิถีวัฒนธรรม ด้านการให้ความสำคัญกับชุมชน และด้านการให้ความสำคัญกับอิสรภาพในการรับรู้ข่าวสาร ความก้าวหน้า และทันสมัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ หมัดเฟาซี รูบามาและคณะ (2560) ที่ศึกษาความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชนจังหวัดสงขลา พบว่าประชาชนในจังหวัดสงขลาให้ความสำคัญกับความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก และมักจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางเมืองทุกครั้งที่มีโอกาส ซึ่งถือได้ว่าเป็นคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมต่อไป

จากวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนรัตภูมิวิทยา จังหวัดสงขลาตามลักษณะประชากร สามารถอธิบายได้ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มีอายุแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยภาพรวม และรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า ภาพรวมความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามระดับชั้นมัธยมศึกษา เป็นรายคู่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 คู่ คือ ชั้น ม.4 กับ ม.5 และ ชั้น ม.5 กับ ม.6 เว้นแต่คู่ ชั้น ม.4 กับ ม.6 ที่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี ด้านการให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม และด้านการให้ความสำคัญกับอิสรภาพ ความก้าวหน้าทันสมัย จำแนกตามระดับชั้นมัธยมศึกษาเป็นรายคู่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 คู่ คือ ชั้น ม.4 กับ ม.5 และ ชั้น ม.5 กับ ม.6 ยกเว้นคู่ ชั้น ม.4 กับ ม.6 ที่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งแตกต่างกับด้านการให้ความสำคัญกับชุมชนของตนที่นักเรียนที่มีระดับชั้นมัธยมศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกคู่

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการส่งเสริมและจัดทำหลักสูตรความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยให้กับเยาวชน นักเรียน นักศึกษา ที่มีความเหมาะสมกับบริบทสังคมปัจจุบัน พร้อมทั้งสอดแทรกมิติวิถีวัฒนธรรมของชุมชน ลักษณะเฉพาะความเป็นชุมชนสำหรับการเป็นพลเมืองที่ดี และการส่งเสริมการให้ความสำคัญกับอิสรภาพในการรับรู้ข่าวสาร ความก้าวหน้า และทันสมัย ผ่านการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ๆ เพื่อการเรียนรู้สำหรับเยาวชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ พุ่มอยู่. (2560). *เสรีภาพในการชุมนุม: กรณีศึกษาการชุมนุมของประชาชนตามพระราชบัญญัติชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558*. วิทยานิพนธ์ ร.ม.(รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ. (2551). *แนวทางการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนไทย: กรณีศึกษากลุ่มและเครือข่ายเยาวชนที่ทำงานด้านจิตสำนึกสาธารณะ*. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(พัฒนศึกษา). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เชมณัฐ หล่อศรีศุภชัย. (2556). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของนักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย*. ดุษฎีนิพนธ์ ค.ด.(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- ถวิลวดี บุรีกุล และรัชวดี แสงมหะหมัด. (2555). *ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย*. ใน การประชุมทางวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 13 ประจำปี 2554 (น. 1-32). กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 10 ฉบับปรับปรุงใหม่. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประภัสสร ไพบูลย์ฐิติพรชัย. (2553). *การศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนโรงเรียนพณิชยการบางบัวทองจังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การจัดการภาครัฐและเอกชน). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปลินธร เพ็ชรฤทธิ์. (2550). *สภาพและปัญหาการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ให้แก่นักเรียนมัธยมศึกษาของครูสังคมศึกษา*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรพรรณ วีระปรียากร. (2542). *การสร้างคุณธรรมของความเป็นพลเมืองในชุมชนไทย*. ดุษฎีนิพนธ์ ศษ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ลัดดาวรรณ สุขใหญ่. (2551). *ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ : ศึกษาเปรียบเทียบประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองกับอำเภอ ดอยสะเก็ด*. วิทยานิพนธ์ ร.ม.(การเมืองและการปกครอง). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมเดช นามเกต. (2561). *การปลูกจิตสำนึกทางจริยธรรมในสังคมไทย*. วารสารปัญญาปณิธาน, 3(1), (13-27).

หมัดเฟาซี รูบามา, จิตกริ บุญโชติ, นพวัลภ มงคองศรี และสุกริ บุญเทพ (2560). *ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชนจังหวัดสงขลา*. วารสารการวิจัย (Proceeding) ในรายงานสืบเนื่องจากงานประชุมวิชาการระดับชาติ สันติภาพสากลครั้งที่ 2 สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ . [Online]. Retrived on 20 May 2021 from : <https://www.researchgate.net/publication/326331007>

Cary, Lee (1970). "Introduction" in Lee Cary's (ed.) *COMMUNITY DEVELOPMENT AS A PROCESS*. Edited by Lee J. Cary. Columbia: University of Missouri Press.

Center for International and Research on Civic Learning and Engagement. (2008). 2006 *Civic and Political Health of the Nation (Online)*. Retrived on 20 May 2012, from http://www.civicyourth.org/2006-civic-and-political-health-of-the-nation/?cat_id=0.

Faulks, Keith, (2000). *Citizenship*. Routledge, London.

Margot Prior, Ann Sanson, Diana Smart and Frank Oberklaid (2000). Pathways from infancy to adolescence AUSTRALIAN TEMPERAMENT PROJECT 1983–2000. [Online]. Retrived on 20 May 2020 from : <https://www.theactgroup.com.au/documents/AustralianTemperamentProject1983-2000.pdf>

Portney, K.E., et al. (2009). *Gender Differences in Political and Civic Engagement among Young People [Online]*. Retrived on 20 May 2012, from <https://ase.tufts.edu/polsci/faculty/eichenberg/NiemiPortneyEichenbergAug26.pdf>.

Rothwell, N. & Turcotte, M. (2006). *The Influence of Education on Civic Engagement: Differences Across Canada's Rural-Urban Spectrum (Online)*. Retrived on 20 May 2012, from <http://publications.gc.ca/Collection/Statcan/21-006-X/21-006-XIE2006001.pdf>.

Shelly, G. J. (1996). *Perceptions of the characteristics of good citizenship by secondary public school teachers in the state of Washington*. *Dissertation Abstracts International* 58. Seattle Pacific University.